

SÚČASNÝ STAV POLITÍK OTVORENEJ VEDY VO SVETE A NA SLOVENSKU

7.3.2023
10:00 – 11:00

EURÓPSKA ÚNIA
Európske štrukturálne a investičné fondy
OP Integrovaná infraštruktúra 2014 – 2020

MINISTERSTVO
DOPRAVY A VÝSTAVBY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

MINISTERSTVO
ŠKOLSTVA, VEDY,
VÝSKUMU A ŠPORTU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

MATEJ HARVÁT

CENTRUM VEDECKO-TECHNICKÝCH INFORMÁCIÍ SR

7.3. 2022

OTVORENÁ VEDACVTI SR

Agenda:

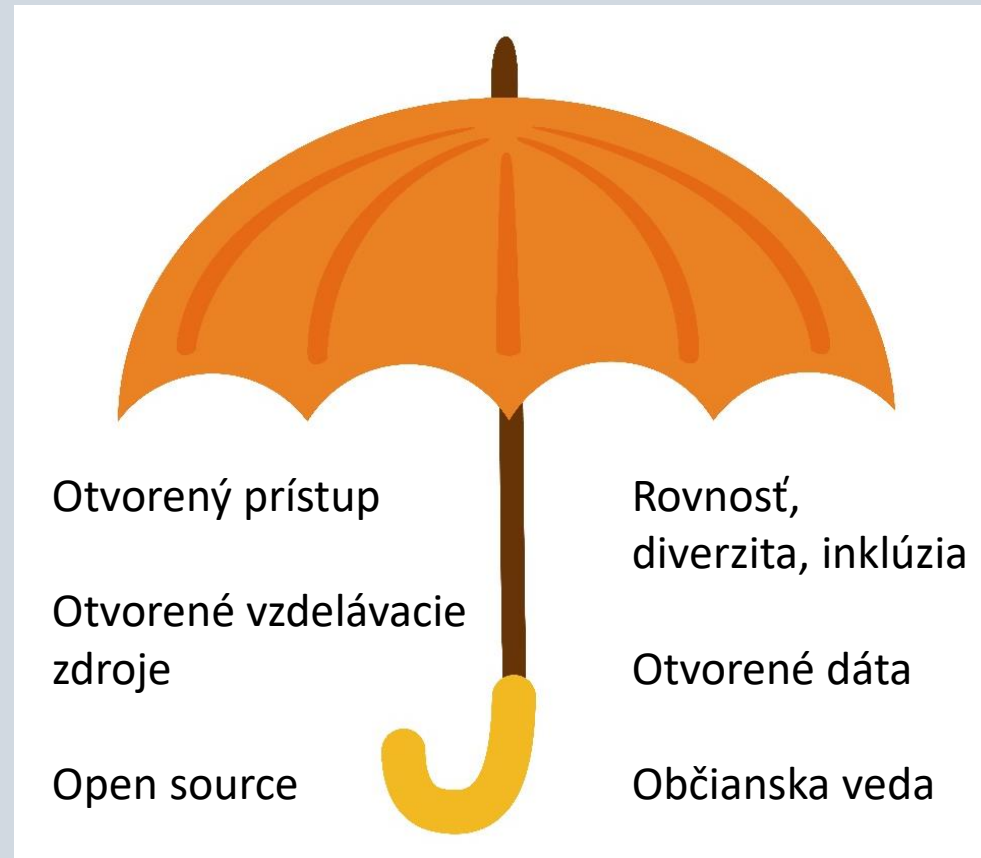
1. Čo je politika otvorenej vedy?
Kto ju vytvára?
Kto ju prijíma?
Prečo ju prijíma?
2. Príklady politik
3. Metodika a model politiky MŠVVaŠ a CVTI

Otvorená veda = prístup k výskumnému procesu založený na spolupráci, zdieľaní, transparentnosti a otvorenom šírení poznatkov vďaka optimálnemu využitiu digitálnych technológií a aplikovaniu princípov otvorenosti v každom aspekte výskumného cyklu

UNESCO definícia:

inkluzívny konštrukt
spájajúci viaceré hnutia a postupy, ktorých cieľom je sprístupnenie viacjazyčných vedeckých poznatkov, ktoré majú byť otvorené, prístupné a opätovne použiteľné pre každého.

Obrázok: [vecteezy.com](https://www.vecteezy.com) (upravené)

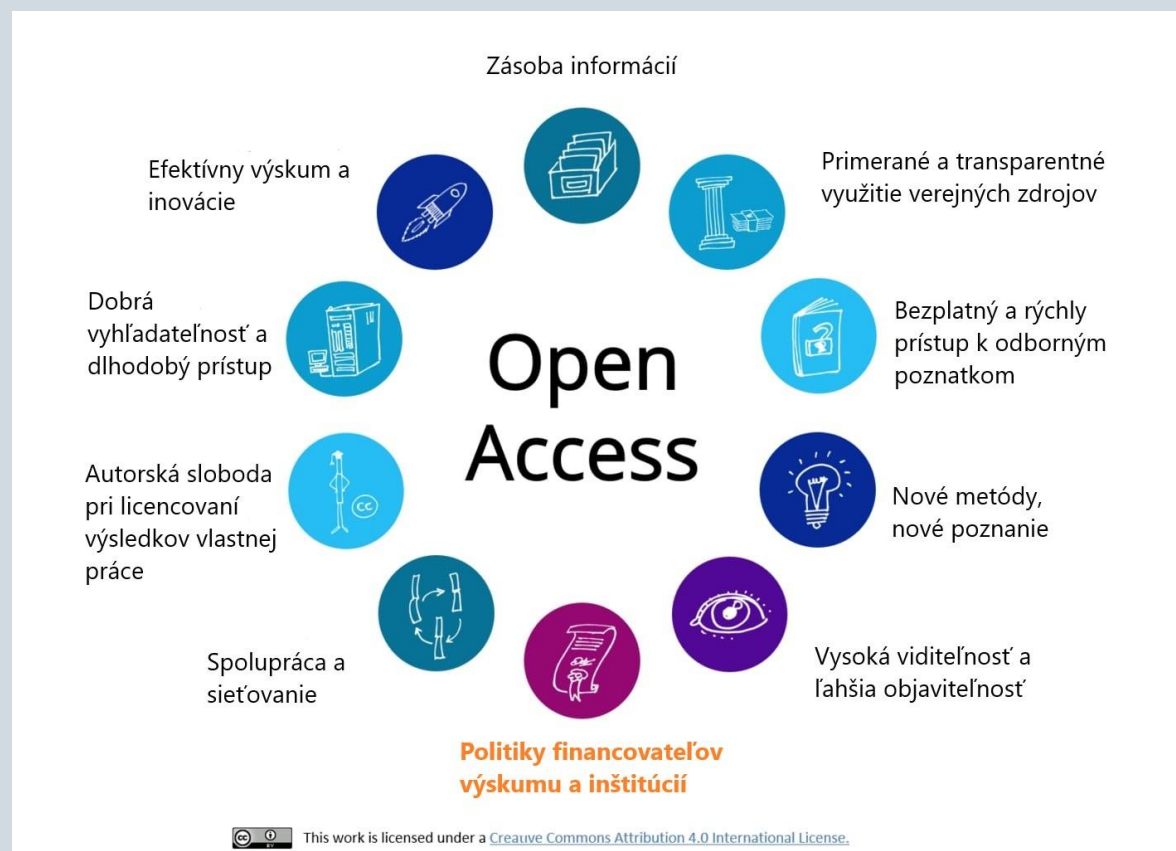
- Zvýšenie vedeckej **spolupráce**
- **Zdieľanie** informácií v prospech vedy a spoločnosti
- **Otvoriť** procesy tvorby, hodnotenia a komunikácie vedeckých poznatkov pre spoločenské subjekty mimo tradičnej vedeckej komunity
- **odstrániť** právne, technologické a obchodné **prekážky** v prístupe k vedeckým informáciám

Otvorený prístup ako súčasť otvorenej vedy:

Open Access (OA) = model uverejňovania výsledkov vedeckého výskumu (odborných textov i dát)

= zaisťuje **okamžitý a bezplatný prístup** k výsledkom vedy a výskumu na internete, pričom nie je obmedzený väčšinou zložitých licenčných politík a obmedzení autorských práv.

rozsiahla **dostupnosť** publikácií, dát, metodológií, poznatkov (know-how) a podporných služieb, ktoré vznikli a sú potrebné v rámci výskumu.

Zdroj: Open Access Network, podľa Brinken, H. (2021). 10 Gründe für Open Access. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.4643859> (CC BY 4.0 International) Upravené

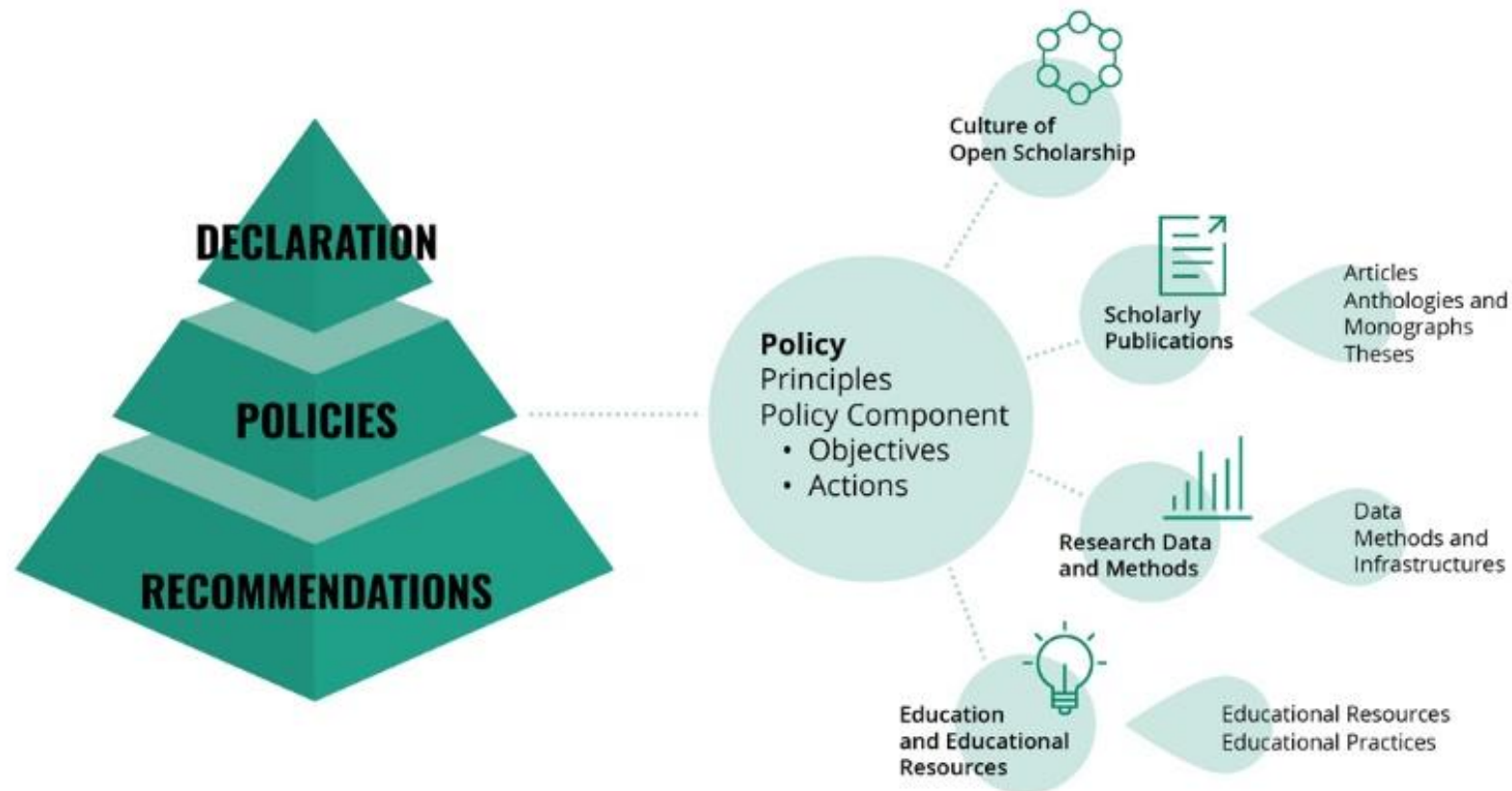
Politika otvorenej vedy = súbor usmernení, pravidiel, predpisov, zákonov, princípov alebo inštrukcií, ktorých cieľom je zaviesť do praxe hodnoty a princípy otvorenej vedy.

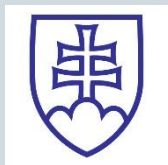
- Pôvodné politiky boli zamerané na OA, tzn. na požiadavku otvoreného šírenia výsledkov výskumu vychádzajúc z princípu, že výsledky dosiahnuté vo verejne financovanom výskume by mali byť dostupné verejnosti bez akýchkoľvek obmedzení.
- v súčasnosti sa však rozsah týchto politík rozšíril
- cieľom politiky je určiť úlohy, práva a povinnosti rôznych aktérov v rámci inštitúcie v súvislosti s implementáciou otvorenej vedy
- výskumní pracovníci a tvorcovia politík by mali poznať súčasné politiky a právne podmienky a mali by byť schopní pochopiť, ako ich ovplyvňujú
- cieľ: iniciovať proces sebauvedomenia, ktorý v ideálnom prípade vyústi do prijatia politiky

Aktéri v inštitúcii zaujmú stanovisko k otvorenej vede a potom vypracujú **spoločný postoj (vo forme dokumentu)**.

Prostredníctvom špecializovaných politik **inštitúcie demonštrujú** skutočnosť, že zaujímajú stanovisko v rámci súčasnej **transformácie vedeckej komunikácie**.

Politiky otvoreného prístupu a otvorenej vedy sa prijímajú na úrovni:

štátnej vednej politiky,

výskumných inštitúcií a

financovateľov výskumu.

Model navrhnutý Howlettom a Rameshom ([2009](#), s. 91 a nasl.) rozlišuje päť fáz tvorby politiky (dokumentu):

- stanovenie agendy,
- formulácia politiky,
- rozhodovanie,
- implementácia a
- hodnotenie.

Pre postup tvorby politiky možno z tohto modelu odvodiť nasledujúce prvky (viď obrázok):

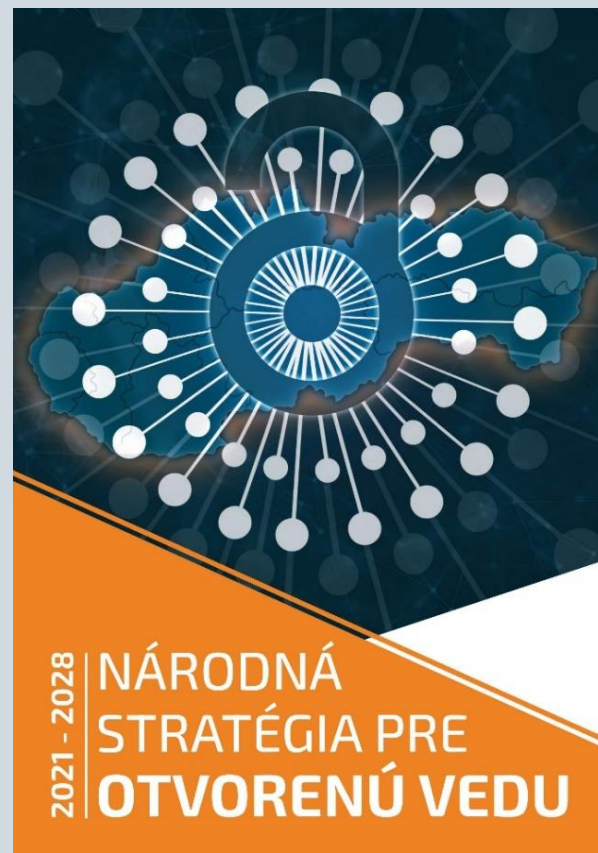

Zdroj: <https://open-access.network/en/information/policy-frameworks/open-access-policies#c11485> (upravené)

Fínsko Deklarácia

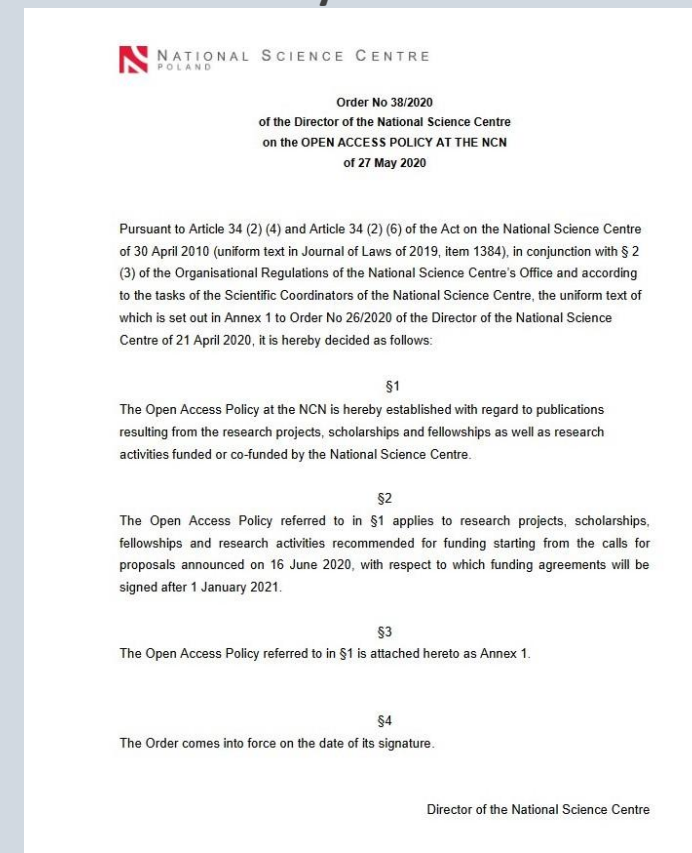

Slovensko Národná stratégia

Poľsko Štátna politika OV

financovateľ výskumu NSC

Súčasný mandát otvorenej vedy a politiky v rámci EÚ

Otvorená veda súčasťou požiadaviek v rámci projektov Horizont Európa

https://research-and-innovation.ec.europa.eu/strategy/strategy-2020-2024/our-digital-future/open-science_en

Ambície:

- Otvorené dáta
- EOOSC (Cloud)
- Metriky novej generácie
- Vzájomné tréningové programy
- Budúcnosť vedeckej komunikácie
- Hodnotenie
- Integrita a reprodukovateľnosť vedy
- Vzdelávanie a zručnosti
- Občianska veda

Research and innovation

[Home](#) > [Strategy on research and innovation](#) > [Strategy 2020-2024](#) > [Our digital future](#) > [Open Science](#)

Open Science

An approach to the scientific process that focuses on spreading knowledge as soon as it is available using digital and collaborative technology. Expert groups, publications, news and events.

PAGE CONTENTS

[The EU's open science policy](#)

[8 ambitions of the EU's open science policy](#)

[Future of open science under Horizon Europe](#)

[Tracking open research trends - Open Science Monitor](#)

[Documents](#)

[Latest](#)

[Events](#)

The EU's open science policy

Open science is a policy priority for the European Commission and the standard method of working under its research and innovation funding programmes as it improves the quality, efficiency and responsiveness of research.

When researchers share knowledge and data as early as possible in the research process with all relevant actors it helps diffuse the latest knowledge.

And when partners from across academia, industry, public authorities and citizen groups are invited to participate in the research and innovation process, creativity and trust in science increases.

That is why the Commission requires beneficiaries of research and innovation funding to make their publications available in open access and make their data as open as possible and as closed as necessary. It recognises and rewards the participation of citizens and end users.

Furthermore, the [European Open Science Cloud](#) EN will enable researchers across disciplines and countries to store, curate and share data.

The effective linking of open science practices to innovation and business models requires careful

Výzva na podporu otvoreného prístupu (open access)

Agentúra na podporu výskumu a vývoja – ako jediná grantová agentúra financujúca všetky sektory výskumu a vývoja na Slovensku a zakladajúci člen Science Europe, s cieľom zlepšiť tvorivé prostredie, ktoré je súčasťou spoločného európskeho výskumného priestoru, vyzýva na širokú podporu otvoreného prístupu k publikovaným vedeckým výsledkom.

Financovatelia výskumu

- [Plán S](#): podporuje ho **kOAlícia S**, medzinárodné konzorcium **organizácií financujúcich a vykonávajúcich výskum**.

Plán S vyžaduje, aby od roku 2021 boli vedecké publikácie, ktoré sú výsledkom výskumu financovaného z verejných grantov (zdrojov), publikované v časopisoch alebo platformách s otvoreným prístupom, ktoré sú v súlade s týmto plánom.

	Open Access publishing venues (journals or platforms)	Subscription venues (repository route)	Transition of subscription venues (transformative arrangements)
Route	Authors publish in an Open Access journal or on an Open Access platform.	Authors publish in a subscription journal and make either the final published version (Version of Record (VoR)) or the Author's Accepted Manuscript (AAM) openly available in a repository.	Authors publish Open Access in a subscription journal under a transformative arrangement.
Funding	cOAlition S funders will financially support publication fees.	cOAlition S funders will not financially support 'hybrid' Open Access publication fees in subscription venues.	cOAlition S funders can contribute financially to Open Access publishing under transformative arrangements.

- **APVV v 2012: Výzva na podporu otvoreného prístupu** (*upresnenie tvrdenia z prezentácie: APVV nie je súčasťou kOAlície S, ale asociácie [Science Europe](#)*)
- <https://www.apvv.sk/buxus/docs/aktuality/VyzvaNaPodporuOtvorenehoPristupu.pdf>

Unesco odporúčanie pre otvorenú vedu

Open Science toolkit (Guidance) zameraný na politiky

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000383710/PDF/383710eng.pdf.multi>

- jasne **stanoviť právomoc a účinok politiky**; špecifikovať úlohy, práva, zodpovednosti a povinnosti všetkých, ktorí sa podieľajú na tvorbe a implementácii politiky;
- **poskytnúť usmernenia** na zabezpečenie otvoreného prístupu k vedeckým poznatkom, rozvoj a využívanie infraštruktúr otvorenej vedy, posilnenie otvorenej spolupráce so spoločenskými aktérmi a otvoreného dialógu s inými informačnými systémami
- **definovať konkrétne ustanovenia a podmienky poskytovania otvoreného prístupu** k vedeckým poznatkom vrátane vedeckých článkov, otvorených výskumných dát, kódov a softvéru a používania a tvorby otvorených vzdelávacích zdrojov (napr. povinné uloženie, miesto uloženia, čas uloženia, poskytovanie otvoreného prístupu, licencie a ustanovenia o autorských právach na archiváciu, zdieľanie, dlhodobé uchovávanie, podmienky opakovaného použitia atď;)
- **zlepšiť odbornú prípravu** vrátane interných tréningov s cieľom zvýšiť povedomie a vybudovať kapacity pre otvorenú vedu;

DEVELOPING POLICIES FOR OPEN SCIENCE

This document is part of the UNESCO Open Science Toolkit, designed to support implementation of the UNESCO Recommendation on Open Science. Developed through the discussions and inputs from the members of the Working Group on Open Science Policies and Policy Instruments, this guide sets out the key factors to consider when developing policies for open science.

What is an open science policy?

Open science policies can be defined as a set of guidelines, rules, regulations, laws, principles or directions to put open science values and principles into practice. Open science policies are crucial to foster a culture of open science and to develop science, technology and innovation systems which contribute to making research more efficient, trusted, impactful, inclusive and responsive to societal needs.

Open science policies can range from community to institutional, national, and regional to international policies. While this document focuses on national policies, the key factors identified to guide the development of open science policies are broadly applicable. It is important to note that institutional policies also have to address the specific needs, challenges and objectives of the related institutions, such as universities or other research-performing organizations, which can differ from the general scope of national policies and may need more targeted actions.

Open science policies can be used to:

- mandate or incentivize open science practices;
- manage the conduct of open science;
- address misconduct in open science;
- secure or enhance funding for open science;
- build capacity for open science;
- support the cultural changes needed to enhance open science practices;
- guide organizational changes needed to foster open science practices; and
- monitor open science and its impacts.

They can be designed to standardize open science processes to ensure consistent behaviour among institutions or

researchers (e.g. open access and open data mandates and standards, including attribution standards) and/or to incentivize open science practices to support a culture of open science (e.g. bottom-up funding of open science practices, support of open communities, strategic development of an open science support services and infrastructure ecosystem, revision of research assessment and career evaluation aligned with open science principles).

Why have an open science policy?

As open science gains momentum across different scientific and non-scientific communities, the groundwork of action can benefit from the support and structure provided by relevant policy developments.

An open science policy can provide:

- longer-term stability, including of funding, which:
  - facilitates a genuine change in practice and culture;
  - facilitates infrastructure development and delivery; and
  - increases the likelihood that scientists will have access to the necessary training and support personnel to implement open science;
- clarity of funding and financing in line with a holistic view of open science, which increases the likelihood of funding projects that may not have access to or be competitive in other grant systems;
- demonstration of commitment to operationalize open science values and principles;
- opportunities for education and engagement of the scientific community in the transition to open science; and
- deconstruction of the legal impediments and structural boundaries that hinder open science practices.

Sieťovanie v rámci EU

CONOSC ([The Council for National Open Science Coordination](#))

- Rada pre národnú koordináciu otvorenej vedy (CoNOSC) je sieť národných koordinátorov otvorenej vedy v európskom regióne OSN.
- spája národných predstaviteľov OV s cieľom zapojiť sa do medzinárodného dialógu a zdieľať osvedčené postupy pre silnejší a jednotnejší, funkčný rámec politiky otvorenej vedy.

OPEN AIRE: <https://www.openaire.eu/ec-policies-and-mandates>

Národné pracoviská OpenAIRE pre otvorený prístup (NOADs) pravidelne zhromažďujú a aktualizujú informácie o otvorenej vede POLICY-INFRASTRUKTÚRA-ŠKOLENIE, čím zabezpečujú aktuálne informácie.

The image shows a webpage from OpenAIRE. The main heading is 'EC policies and mandates' in blue, followed by the subtitle '... on Open Access to publications and research data, FAIR data'. To the right, there is a large orange padlock icon held in a hand. The OpenAIRE logo is visible below the text. At the bottom, there is a navigation bar with links: 'Why OA?', 'European perspective', 'Recommendations to MS' (which is highlighted), and 'EC's digital agenda'. Below this, there are more links: 'EU associations: Science Europe', 'EU associations: EJA', and 'How to design an effective OA policy'. A blue box on the right side contains the text 'Useful links' and 'European Commission Open Science'.

Príklady inštitucionálnych politík vo svete...

[Univerzita v Turíne](#) (2013): [Prípadová štúdia](#)
implementácie inštitucionálnej politiky

- 27 katedier, 67,000 študentov, 4,000 akademických, administratívnych a technických pracovníkov + 1800 postgraduálnych študentov a postdokov
- Inštitucionálny repozitár [AperTO](#) (DSpace softvér) od r. 2008, od r. 2013 informačný systém CRIS
- OA publikačný systém pre časopisy
- Knižnica zriadila Open Access Office (konzultácie a administrácia technickej infraštruktúry)
- Sieť katedrových Open Access point of reference

Príklady inštitucionálnych politík vo svete...

CERN prijal v septembri 2022, Open Science Policies: <https://openscience.cern/policies>

9 aspektov: OA publikácie, Open Data, Open source software, Open hardware, Research integrity, Reuse and reproducibility, Infrastructure provision for open science, Research assessment and evaluation, Education, Training and outreach, Citizen Science

OPEN SCIENCE POLICIES OPEN SCIENCE ELEMENTS HISTORY NEWS ABOUT SEARCH

Welcome to the CERN Open Science portal

At CERN, we believe that the practice of open science is key to delivering on our organizational mission: to perform world-class research in fundamental physics at the forefront of human knowledge; provide a unique range of particle accelerator facilities that enable this research, educate the next generation of scientists; and unite people from all over the world to push the frontiers of science and technology, for the benefit of all.

Supported by long-term financial investments from its Member and Associate Member States, with significant contributions also from non-Member States, CERN is committed to the advancement of science and wide dissemination of knowledge by adopting practices to make scientific research more open, global, collaborative and responsive to societal changes. By embracing open science, we aim to cultivate a dynamic and evolving ecosystem of initiatives, projects and interoperable technologies to maximise the global impact of our research.

CERN supports open access publishing for books

Ever since the open access (OA) publication of peer-reviewed primary research articles from CERN authors was made a policy requirement in 2014, CERN has made great strides forward in opening its

2022-12-22

LHCb releases first set of data to the public

The [Large Hadron Collider Beauty \(LHCb\)](#) experiment at CERN is the world's leading experiment in quark flavour physics with a broad particle physics programme. Its data from Runs 1 and 2 of the [Large](#)

2022-12-08

CMS completes release of Run-1 proton-proton data

All proton-proton data collected by the CMS experiment during LHC Run-1 (2010-2012) are [now available through the CERN Open Data Portal](#). Today's release of 491 TB of collision data collected during

2022-12-05

more

Politiky otvoreného prístupu/otvorenej vedy slovenských inštitúcií:

Politika otvoreného prístupu UMB v Banskej Bystrici

Politika otvoreného prístupu Univerzity Matejae Bela v Banskej Bystrici

Gestor: prof. PhDr. Peter Terem, PhD.
prorektor pre vedu a výskum UMB

Schválil: doc. Ing. Vladimír Hladlovský, PhD.
rektor UMB

REK/87/2021/109-SR
REK/4129/2021

január 2022

Inštitucionálna politika pre otvorenú vedu na UPJŠ v Košiciach

The screenshot shows the website of the University of Pavol Jozef Šafárik in Košice. The header includes the university logo and name, a search bar, and navigation links. A prominent blue banner reads "OTVORENÁ VEDA A REPOZITÁR UPJŠ". Below this, a breadcrumb trail indicates the page is under "Otvorená veda a repozitár UPJŠ". The main article title is "Inštitucionálna politika pre otvorenú vedu na Univerzite Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach". The article text states that the university's mission is to spread education and protect knowledge, and that it has adopted an institutional policy for open science (Open Access, OA) to support this goal. It mentions the university's commitment to providing free and unrestricted access to research results and its participation in the Horizon Europe program.

Metodické odporúčanie a model

Dokument obsahuje metodické odporúčania a model politiky otvorenej vedy. Je určený vysokým školám, SAV a iným vedecko-výskumným inštitúciám. Metodické odporúčania slúžia ako pomôcka vedeniu inštitúcie, ich cieľom je poskytnúť informácie a návod k procesu tvorby a implementácie inštitucionálnej politiky otvorenej vedy.

Metodické odporúčanie a model politiky otvorenej vedy je dostupné na webových stránkach [Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR](#) a [CVTI SR](#).

Priloha 1

MODEL POLITIKY OTVORENEJ VEDY
PRE INŠTITÚCIE VYKONÁVAJÚCE VEDU A VÝSKUM

Metodické odporúčanie na tvorbu a implementáciu inštitucionálnej politiky otvorenej vedy pre inštitúcie vykonávajúce vedu a výskum

Cieľové skupiny: vysoké školy, Slovenská akadémia vied a iné inštitúcie vykonávajúce vedu a výskum

Spracoval: Centrum vedecko-technických informácií SR

Zverejnené: 2022

Ďakujem za pozornosť

Ďalšie užitočné zdroje pri tvorbe politiky otvorenej vedy

[Sherpa Romeo](#): online zdroj, ktorý zhromažďuje a prezentuje politiky otvoreného prístupu vydavateľov a časopisov z celého sveta.

[ROARMAP](#) (Registry of Open Access Repositories Mandatory Archiving Policies): medzinárodný register s možnosťou vyhľadávania, ktorý mapuje nárast mandátov otvoreného prístupu prijatých univerzitami, výskumnými inštitúciami a financovateľmi výskumu, vyžadujúcich od svojich výskumných pracovníkov, aby poskytovali otvorený prístup k svojim publikačným výstupom ich uložením do otvoreného repozitára.

[Open Access Network](#): projekt, ktorý ponúka informácie a prepája iniciatívy v oblasti otvoreného prístupu vo vede. Venuje sa aj [tvorbe politik otvoreného prístupu](#).

Návody:

[Developing policies for Open Science](#). UNESCO, 2022

[Open Science Training Handbook](#). 2018

[Metodické odporúčanie na tvorbu a implementáciu inštitucionálnej politiky otvorenej vedy pre inštitúcie vykonávajúce vedu a výskum](#). MŠVVaŠ SR, 2022.

Týždeň otvorených vzdelávacích zdrojov:

webinár Zuzany Stožickej: *Otvorené vzdelávanie – Slovensko a svet*
vo štvrtok 9. 3. 2023 o 13:00

Nový akčný plán pre otvorenú vedu čaká na vaše podnety!

<https://otvorenaveda.cvtisr.sk/novy-akcny-plan-pre-otvorenu-vedu-caka-na-vase-podnety/>